

1 Czy w tym państwie członkowskim obowiązuje ustawowy małżeński ustrój majątkowy? Jaka jest jego treść?

Tak. Co do zasady małżonkowie mogą zawrzeć małżeńską umowę majątkową w celu wyboru małżeńskiego ustroju majątkowego. Taką umowę, o której mowa w art. 1698 portugalskiego kodeksu cywilnego (Código Civil), określa się mianem *convenção antenupcial*.

Niemniej w przypadku gdy małżonkowie nie wybrali małżeńskiego ustroju majątkowego lub, w określonych okolicznościach, w przypadku gdy małżeńska umowa majątkowa jest nieważna, zastosowanie ma ustawowy ustrój majątkowy, tj. wspólność majątku dorobkowego (*regime da comunhão de adquiridos*), zgodnie z art. 1717 i 1721 kodeksu cywilnego.

W takim przypadku przepisy art. 1721–1731 kodeksu cywilnego określają, które przedmioty majątkowe są objęte wspólnością, a które należą do majątku osobistego każdego z małżonków.

W drodze wyjątku w niektórych okolicznościach określonych w art. 1720 kodeksu cywilnego powstaje przymusowa rozdzielność majątkowa.

2 Jak małżonkowie mogą zorganizować swoje stosunki majątkowe? Jakie są w tym przypadku wymogi formalne?

Małżonkowie mogą ukształtować swój małżeński ustrój majątkowy, zawierając małżeńską umowę majątkową, w której mogą wybrać jeden z trzech ustrojów majątkowych przewidzianych w kodeksie cywilnym, lub uzgadniając inny ustrój mieszczący się w granicach obowiązujących przepisów (art. 1698 kodeksu cywilnego).

W kodeksie cywilnym przewidziano następujące trzy rodzaje małżeńskich ustrojów majątkowych: wspólność majątku dorobkowego (*regime da comunhão de adquiridos* – art. 1721–1731 kodeksu cywilnego), wspólność majątkową (*regime da comunhão geral de bens* – art. 1732–1734 kodeksu cywilnego), rozdzielność majątkową (*regime da separação de bens* – art. 1735–1735 kodeksu cywilnego).

Jak wskazano powyżej, małżonkowie mogą uzgodnić inny ustrój mieszczący się w granicach obowiązującego prawa. Dzieje się tak w przypadku, gdy małżeński ustrój majątkowy ma formę wspólności majątku dorobkowego, lecz w małżeńskiej umowie majątkowej małżonkowie postanowią, że konkretna nieruchomość nabyta przez jedno z nich przed zawarciem małżeństwa (np. lokal mieszkalny) zostanie objęta wspólnością majątkową po zawarciu małżeństwa, ponieważ oboje małżonkowie chcą wspólnie ponosić odpowiedzialność za kredyt w przypadku obciążenia tej nieruchomości hipoteką. Zgodnie z wymogami formalnymi małżeńską umowę majątkową należy zawrzeć w formie dokumentu urzędowego sporządzonego przed notariuszem (akt notarialny) lub w formie oświadczenia złożonego przed urzędnikiem stanu cywilnego (art. 1710 kodeksu cywilnego i art. 189–191 kodeksu rejestru stanu cywilnego – Código do Registo Civil).

Co do zasady małżeńską umowę majątkową należy zawrzeć przed wstąpieniem w związek małżeński. Zgodnie z art. 1714 kodeksu cywilnego po zawarciu małżeństwa nie można zmienić małżeńskiej umowy majątkowej ani małżeńskiego ustroju majątkowego, z wyjątkiem przypadków określonych w art. 1715. Przepisy mające zastosowanie do umów majątkowych małżeńskich znajdują się w księdze IV tytuł II rozdział IX sekcja III kodeksu cywilnego (art. 1698–1716).

Przepisy mające zastosowanie do darowizn na rzecz małżonków i darowizn między małżonkami znajdują się w księdze IV tytuł II rozdział X sekcje I i II kodeksu cywilnego (art. 1753–1766).

3 Czy istnieją ograniczenia swobody organizowania małżeńskich stosunków majątkowych?

W art. 1720 kodeksu cywilnego przewidziano dwie sytuacje, w których powstaje przymusowa rozdzielność majątkowa: w przypadku gdy małżeństwo zawarto bez dopełnienia formalności poprzedzających zawarcie małżeństwa (*processo preliminar de casamento*) oraz gdy małżonkowie mają co najmniej 60 lat.

Z wyjątkiem powyższych przypadków małżonkowie mogą uzgodnić dowolny ustrój mieszczący się w granicach obowiązującego prawa.

4 Jakie są skutki prawne rozwodu, separacji lub unieważnienia małżeństwa dla majątku małżeńskiego?

Zgodnie z art. 1688 kodeksu cywilnego związek małżeński ustaje z chwilą rozwodu lub unieważnienia małżeństwa, bez uszczerbku dla ustaleń dotyczących świadczeń alimentacyjnych. Separacja sądowa nie prowadzi do rozwiązania małżeństwa, lecz jej skutki prawne są bardzo zbliżone do skutków rozwodu, jak wyjaśniono poniżej.

Jeżeli chodzi o podział majątku i spłatę długów, w art. 1689 kodeksu cywilnego przewidziano, że po ustaniu małżeńskiego ustroju majątkowego małżonkowie lub ich spadkobiercy mają prawo do otrzymania majątku osobistego oraz udziału w majątku wspólnym. Małżonek zadłużony względem majątku wspólnego ma obowiązek spłacić swój dług.

Jeżeli chodzi o zadłużenie, z majątku wspólnego w pierwszej kolejności spłaca się wspólne długi małżonków, a dopiero w dalszej kolejności następuje spłata pozostałego zadłużenia. Jeżeli jedno z małżonków jest zadłużone względem współmałżonka, ma obowiązek spłacić wspomniany dług z przypadającego mu udziału w majątku wspólnym. W przypadku braku majątku wspólnego małżonek ma obowiązek spłacić dług ze swojego majątku osobistego.

Skutki prawne rozwodu

Skutki rozwodu określono w art. 1788–1793-A kodeksu cywilnego.

Zgodnie z ogólną zasadą rozwód rozwiązuje małżeństwo i wywiera takie same skutki prawne jak rozwiązanie małżeństwa wskutek śmierci.

Jeżeli chodzi o dziedziczenie, art. 2133 kodeksu cywilnego stanowi, że wskutek wyroku orzekającego rozwód były małżonek traci status spadkobiercy ustawowego nawet wówczas, gdy sąd wydał wyrok orzekający rozwód po śmierci drugiego z małżonków.

Zgodnie z prawem portugalskim sąd orzeka o podziale majątku wspólnego dopiero po zakończeniu postępowania w sprawie o rozwód, a nie na rozprawie rozwodowej. W przypadku rozwodu za porozumieniem stron udzielonego przez urzędnika stanu cywilnego małżonkowie mogą jednak od razu uzgodnić sposób podziału majątku wspólnego (art. 272-A kodeksu rejestru stanu cywilnego).

Jeżeli chodzi o skutki rozwodu, zgodnie z zasadą ogólną:

rozwód staje się skutecznym z dniem uprawomocnienia się wyroku orzekającego rozwód.

Skutki majątkowe rozwodu między małżonkami są następujące:

rozwód wywołuje skutki dotyczące małżeńskiego ustroju majątkowego z mocą wsteczną – od daty wszczęcia postępowania w sprawie o rozwód;

na wniosek jednego z małżonków rozwód może jednak wywoływać skutki majątkowe od dnia, w którym małżonkowie przestali wspólnie zamieszkiwać, jeżeli datę tę ustalono w toku postępowania;

przy podziale majątku w następstwie rozwodu żadne z małżonków nie może otrzymać większego udziału niż udział, który otrzymaloby, gdyby stosunki majątkowe małżonków podlegały ustrojowi wspólności majątku dorobkowego;
oboje małżonkowie tracą wszystkie korzyści, które już uzyskali lub które mieli uzyskać wskutek małżeństwa (np. darowizny między małżonkami, darowizny osób trzecich na rzecz pary z okazji planowanego ślubu). W takim przypadku darczyńca może postanowić, że uzyskana w ten sposób korzyść zostanie przekazana na rzecz dzieci małżonków;
poszkodowany małżonek ma prawo dochodzić odszkodowania od drugiego z małżonków zgodnie z ogólnymi przepisami w zakresie odpowiedzialności cywilnej i przed sądami powszechnymi;
w przypadku gdy przesłanką rozwodu jest występowanie zaburzeń psychicznych u jednego z małżonków, małżonek wnoszący pozew o rozwód ma obowiązek zadośćuczynić drugiemu małżonkowi szkodę niematerialną wyrządzoną poprzez rozwiązanie małżeństwa. Roszczenie należy zgłosić w toku postępowania w sprawie o rozwód;
każde z małżonków może zwrócić się do sądu o przyznanie prawa do dalszego oddawania w najem lokalu mieszkalnego stanowiącego miejsce zamieszkania małżonków, niezależnie od tego, czy stanowi on własność wspólną czy własność drugiego z małżonków;
zwierzęta domowe powierza się jednemu z małżonków lub obojgu małżonków, uwzględniając interes każdego z małżonków i ich dzieci, a także dobrostan danego zwierzęcia.

Skutki majątkowe, jakie rozwód wywołuje w odniesieniu do stosunków między małżonkami a osobami trzecimi, są następujące:
małżonkowie mogą powoływać się na skutki majątkowe rozwodu wobec osób trzecich dopiero począwszy od dnia wpisania wyroku orzekającego rozwód do rejestru stanu cywilnego.

Jeżeli chodzi o obowiązki alimentacyjne między byłymi małżonkami, art. 2016 i 2019 kodeksu cywilnego stanowią, co następuje:

co do zasady po rozwodzie oboje byli małżonkowie mają obowiązek samodzielnego utrzymywania się;

oboje byli małżonkowie mają prawo do świadczenia alimentacyjnego, niezależnie od tego, czy rozwodu udzielono za porozumieniem stron, przy czym sąd może odmówić byłemu małżonkowi tego prawa ze względu na zasady sprawiedliwości;

prawo do świadczenia alimentacyjnego ustaje z chwilą ponownego zawarcia małżeństwa lub konkubinatu przez uprawnionego lub utraty przez niego uprawnień z powodu niewłaściwego postępowania.

Skutki separacji sądowej

Jeżeli chodzi o separację sądową, art. 1794 kodeksu cywilnego zawiera odesłanie do przepisów dotyczących rozwodu, które opisano powyżej, z jednym wyjątkiem: separacja sądowa nie prowadzi do rozwiązania małżeństwa.

Poza tym jednym wyjątkiem zgodnie z art. 1795-A, 2016 i 2133 kodeksu cywilnego skutki separacji sądowej w odniesieniu do majątku wspólnego, obowiązku alimentacyjnego i dziedziczenia są takie same jak w przypadku rozwodu.

Skutki prawne unieważnienia małżeństwa

Istnieje różnica między unieważnieniem małżeństwa (*anulação*) a ustaleniem nieistnienia małżeństwa (*casamento inexistente*).

W przypadku ustalenia nieistnienia małżeństwa, o którym mowa w art. 1628–1630 kodeksu cywilnego (np. w przypadku całkowitego braku zgody po stronie jednego z małżonków lub obojga małżonków), małżeństwo uznane za nieistniejące nie wywołuje żadnych skutków.

Unieważnienie małżeństwa cywilnego, o którym mowa w art. 1631 kodeksu cywilnego (np. w przypadku istnienia przeszkód małżeńskich lub wadliwej zgody na zawarcie związku małżeńskiego), zgodnie z art. 1647 kodeksu cywilnego wywołuje następujące skutki:

Jeżeli oboje małżonkowie działali w dobrej wierze, małżeństwo wywołuje skutki wobec nich i osób trzecich do chwili uprawomocnienia się wyroku unieważniającego małżeństwo.

Jeżeli wyłącznie jedno z małżonków działało w dobrej wierze, wówczas wyłącznie ten małżonek może korzystać ze skutków małżeństwa. Ponadto małżonek działający w dobrej wierze może powołać się na skutki małżeństwa wobec osób trzecich, pod warunkiem że skutki te odzwierciedlają stosunki między małżonkami.

Powyższe zasady mają zastosowanie w przypadku stwierdzenia nieważności małżeństwa kościelnego udzielonego przez Kościół katolicki do czasu wpisania wyroku do rejestru stanu cywilnego, pod warunkiem że fakt zawarcia małżeństwa kościelnego również odnotowano w tym rejestrze.

W art. 1649 i 1650 kodeksu cywilnego przewidziano szczególne ograniczenia praw majątkowych mające zastosowanie w przypadku małżeństwa między małoletnimi lub małżeństwa zawartego pomimo istnienia przeszkód małżeńskich, na przykład:

małoletnich, którzy wstąpili w związek małżeński, nie uzyskawszy niezbędnego zezwolenia, uznaje się za małoletnich do czasu osiągnięcia pełnoletności w odniesieniu do zarządu majątkiem, który posiadali oni w chwili zawarcia małżeństwa i który nabyli w drodze darowizny po zawarciu małżeństwa. Środki niezbędne do ich utrzymania zapewnia się jednak z dochodów ze wspomnianego majątku;

do czasu osiągnięcia pełnoletności przez małoletniego majątkiem tym zarządzają rodzice lub przedstawiciele ustawowi małoletniego, a nie jego współmałżonek;

wspomnianego majątku nie można wykorzystać – ani w czasie trwania małżeństwa, ani po jego ustaniu – w celu spłaty długów zaciągniętych przez jedno z małżonków przed osiągnięciem pełnoletności przez małoletniego;

w przypadku zawarcia małżeństwa pomimo istnienia przeszkód przewidzianych w art. 1604 lit. c) i d) kodeksu cywilnego (np. przeszkody pokrewieństwa) małżonek zawierający małżeństwo pomimo istnienia przeszkody nie może otrzymać żadnej korzyści w postaci darowizny lub spadku od drugiego z małżonków.

5 Jakie są skutki śmierci jednego z małżonków dla ich małżeńskiego ustroju majątkowego?

Zgodnie z art. 1788 kodeksu cywilnego małżeński ustrój majątkowy ustaje z chwilą śmierci małżonka.

Należy wówczas dokonać podziału majątku wspólnego. Majątek zmarłego małżonka obejmuje jego majątek osobisty i, w stosownych przypadkach, jego udział w majątku wspólnym małżonków, zgodnie z art. 2024 kodeksu cywilnego.

Co do zasady spadkobiercą jest pozostający przy życiu małżonek, któremu przysługuje rezerwa spadkowa, niezależnie od tego, czy spadkodawca pozostawił testament (w stosownych przypadkach art. 2131 i 2133 lub art. 2158 i 2159 kodeksu cywilnego).

Ponadto zgodnie z art. 2103-A kodeksu cywilnego w przypadku podziału majątku pozostający przy życiu małżonek może wnieść o przyznanie mu prawa do użytkowania lokalu mieszkalnego stanowiącego miejsce zamieszkania małżonków oraz przedmiotów urządzenia domowego i mebli. Jeżeli wartość tych przedmiotów majątkowych przekracza udział pozostającego przy życiu małżonka zarówno w masie spadkowej, jak i w majątku wspólnym, ma on obowiązek spłaty pozostałych spadkobierców.

Niemniej zgodnie z art. 1698 i art. 1700 ust. 3 kodeksu cywilnego w przypadku rozdzielności majątkowej małżonkowie mogą zrzec się przysługującego im statusu spadkobiercy, zamieszczając odpowiednie postanowienie w małżeńskiej umowie majątkowej.

6 Który urząd jest uprawniony do podejmowania decyzji w kwestiach związanych z małżeńskim ustrojem majątkowym?

Sądami właściwymi w sprawach dotyczących małżeńskiego ustroju majątkowego są – w stosownych przypadkach we wskazanych poniżej sytuacjach – sądy, urzędy stanu cywilnego i notariusze.

W prawie portugalskim do małżeńskiej umowy majątkowej i małżeńskich ustrojów majątkowych stosuje się zasadę niezmienności, o której mowa w art. 1714 kodeksu cywilnego. W związku z tym, jeżeli nupturienti zechcą przyjąć ustrój majątkowy inny niż ustawowy ustrój majątkowy, musi on zostać uzgodniony w małżeńskiej umowie majątkowej (art. 1710 kodeksu cywilnego), którą małżonkowie podpisują przed zawarciem małżeństwa. W czasie trwania małżeństwa małżonkowie nie mogą zawrzeć umowy skutkującej zmianą lub ustaniem małżeńskiego ustroju majątkowego. Sytuacje, o których mowa w art. 1715 kodeksu cywilnego (np. separacja sądowa w odniesieniu do majątku lub w odniesieniu do małżonków i majątku), stanowią odstępstwa od zasady niezmienności. Postanowienia dotyczące ustroju majątkowego należy zawrzeć w małżeńskiej umowie majątkowej (art. 1698 kodeksu cywilnego), przy czym zawierając taką umowę, należy dopełnić wymogów dotyczących jej formy i ogłoszenia. Zgodnie z art. 1710 kodeksu cywilnego do ważnego zawarcia małżeńskiej umowy majątkowej wymagana jest forma oświadczenia złożonego przed urzędnikiem stanu cywilnego lub forma aktu notarialnego. Aby umowa ta wywoływała skutki wobec osób trzecich, należy ją zarejestrować zgodnie z art. 1711 ust. 1 kodeksu cywilnego. Do tych celów za osoby trzecie nie uznaje się spadkobierców małżonków ani innych stron małżeńskiej umowy majątkowej. Zarejestrowanie umowy nie zwalnia z obowiązku zgłoszenia do rejestru nieruchomości faktów zawartych w jej postanowieniach. W przepisach przewidziano termin, którego należy dotrzymać – małżeńską umowę majątkową należy podpisać przed zawarciem małżeństwa, ale od jej podpisania do zawarcia małżeństwa nie może upłynąć więcej niż rok; po upływie tego terminu umowa traci ważność zgodnie z art. 1716 kodeksu cywilnego.

Powyższe informacje można znaleźć w publikacji pt. „Os Regulamentos Europeus: Impacto na Atividade Registral e Notarial” [„Przepisy unijne mające zastosowanie do czynności urzędów rejestrowych i notariuszy”] dostępnej w języku portugalskim i angielskim pod adresem <https://www.redecivil.csm.org.pt/os-regulamentos-europeus-impacto-na-atividade-registral-e-notarial/>.

W przypadku rozwodu, separacji sądowej lub unieważnienia małżeństwa to, które organy będą właściwe w sprawie podziału majątku i określenia skutków tego podziału w odniesieniu do danego ustroju majątkowego, zależy od tego, czy małżonkowie osiągnęli porozumienie co do sposobu podziału majątku. Jeżeli małżonkowie – w razie rozwodu lub separacji sądowej – osiągnęli porozumienie co do sposobu podziału majątku wspólnego, właściwe w tej sprawie są sądy stanu cywilnego. W takim przypadku możliwe są dwa scenariusze: w przypadku rozwodu lub separacji sądowej za porozumieniem stron postępowanie w sprawie o rozwód lub separację przeprowadzają sądy stanu cywilnego i, w toku takiego postępowania, mogą zatwierdzić umowę o podział majątku wspólnego, rozstrzygnąć kwestie uregulowania zobowiązań podatkowych oraz wprowadzić zmiany w rejestrze ruchomości i nieruchomości (*registo de bens*) wskutek podziału majątku; z kolei w przypadku rozwodu lub separacji w trybie postępowania spornego, które to sprawy należą do właściwości sądu rodzinnego i nieletnich (*tribunal de família e menores*), jeżeli strony są zgodne co do sposobu podziału majątku po rozwodzie lub separacji, wówczas sądy stanu cywilnego są właściwe do przeprowadzenia podziału majątku wspólnego, rozstrzygnięcia kwestii uregulowania zobowiązań podatkowych oraz wprowadzenia zmian w rejestrze ruchomości i nieruchomości wskutek podziału majątku. Odpowiednie przepisy zawierają art. 272-A i 272-B kodeksu rejestru stanu cywilnego. Praktyczne informacje na temat tej usługi oraz jej kosztów znajdują się na stronie <https://justica.gov.pt/Servicos/Balcao-Divorcio-com-Partilha>.

Jeżeli po rozwodzie lub separacji sądowej strony osiągną porozumienie w sprawie podziału majątku, mogą również zawrzeć stosowną umowę w formie aktu notarialnego. W takim przypadku notariusz odpowiada za dokonanie wpisu do rejestru nieruchomości w terminie dwóch miesięcy, natomiast strony mają obowiązek uregulować swoje zobowiązania podatkowe w tym samym terminie (art. 8-B i 8-C kodeksu rejestru nieruchomości – Código do Registo Predial). Jeżeli małżonkowie nie są w stanie dojść do porozumienia w sprawie podziału majątku wspólnego (w przypadku rozwodu, separacji sądowej lub unieważnienia małżeństwa), przeprowadza się postępowanie o sporządzenie spisu inwentarza (*processo de inventário*) na żądanie którejkolwiek ze stron. Właściwość wyłączną do prowadzenia postępowania o sporządzenie spisu inwentarza w sytuacjach wymienionych w art. 1083 ust. 1 kodeksu postępowania cywilnego (Código de Processo Civil) (np. gdy spis inwentarza ma charakter drugorzędny względem innego postępowania sądowego) mają sądy. W innych przypadkach, zgodnie z art. 1083 ust. 2 kodeksu postępowania cywilnego, wszczęcie postępowania o sporządzenie spisu inwentarza może nastąpić na wniosek powoda lub na zgodny wniosek wszystkich zainteresowanych stron przed sądem lub notariuszem figurującym w wykazie, o którym mowa w art. 1 ram prawnych dotyczących spisu inwentarza sporządzanego przez notariusza (Regime do Inventário Notarial) opublikowanych w załączniku do ustawy nr 117/19 z dnia 13 września 2019 r. Notariusz prowadzi sprawę, korzystając z systemu zarządzania sprawami: <https://www.inventarios.pt/>.

7 Jaki wpływ ma małżeński ustrój majątkowy na stosunki prawne między małżonkiem a osobą trzecią?

W art. 1682 i 1683 kodeksu cywilnego przewidziano, że w niektórych przypadkach małżonek ma obowiązek uzyskać zgodę drugiego małżonka na zawarcie określonych umów z osobą trzecią. Zależy to od wybranego małżeńskiego ustroju majątkowego (np. rozdzielnosc lub wspólnosc majątkowa), uprawnień do zarządu majątkiem wynikających z danego ustroju (np. wspólny zarząd określonymi składnikami majątku), rodzaju składników majątku (np. lokal mieszkalny stanowiący miejsce zamieszkania małżonków, wspólnosc majątkowa) lub charakteru umowy (np. umowa sprzedaży, umowa darowizny).

Art. 1687 kodeksu cywilnego stanowi, że brak zgody drugiego małżonka wywołuje następujące skutki wobec osób trzecich:

jeżeli jedno z małżonków zawrze umowę z naruszeniem przepisów art. 1682 ust. 1 i 3 (np. przeniesienie prawa własności niektórych ruchomości), art. 1682A (np. przeniesienie prawa własności nieruchomości objętej wspólnością majątkową, przeniesienie prawa własności lokalu mieszkalnego stanowiącego miejsce zamieszkania małżonków w ramach dowolnego małżeńskiego ustroju majątkowego), art. 1682B (np. rozwiązanie umowy najmu lokalu mieszkalnego stanowiącego miejsce zamieszkania małżonków) lub art. 1683 ust. 2 (odrzućcie spadku lub zapisu) kodeksu cywilnego, drugie z małżonków lub jego spadkobierca może zażądać unieważnienia takiej umowy;

jeżeli małżonek przeniesie prawo własności niewpisanej do rejestru ruchomości lub zawrze umowę obciążającą tę ruchomość bez wymaganej w stosownych przypadkach zgody współmałżonka, unieważnienie, o którym mowa powyżej, jest bezskuteczne wobec osób trzecich działających w dobrej wierze;

jeżeli jedno z małżonków bezprawnie przeniesie prawo własności składników majątku należących wyłącznie do drugiego z małżonków lub zawrze umowę obciążającą te składniki majątku, umowę uznaje się za nieważną, a zapłacona kwota podlega zwrotowi w szczególności zgodnie z art. 892–904 kodeksu cywilnego, w których określono skutki niezgodnego z prawem działania sprzedawcy.

8 Krótki opis procedur podziału majątku i ustania stosunków majątkowych w tym państwie członkowskim

Jeżeli małżonkowie osiągną porozumienie co do podziału majątku, porozumienie to może zostać zatwierdzone przez sądy stanu cywilnego lub sporządzone w formie aktu notarialnego, w zależności od sytuacji, jak wskazano powyżej w odpowiedzi na pytanie 6.

Jeżeli małżonkowie nie osiągną takiego porozumienia, wszczyna się postępowanie o sporządzenie spisu inwentarza przed sądem lub notariuszem, jak również wskazano w odpowiedzi na pytanie 6.

Postępowanie to regulują przepisy księgi V tytułu XVI (art. 1082–1130) kodeksu cywilnego, które to przepisy stosuje się odpowiednio do inwentarza sporządzonego przez notariusza (art. 2 ram prawnych dotyczących spisu inwentarza sporządzanego przez notariusza opublikowanych w załączniku do ustawy 117/19 z dnia 13 września 2019 r.).

Postępowanie o sporządzenie spisu inwentarza do celów podziału majątku wspólnego obejmuje następujące etapy: etap wstępny; sprzeciw i weryfikacja zobowiązań; wstępne wysłuchanie zainteresowanych stron; przygotowanie sprawy do rozpoznania i spotkanie zainteresowanych stron (*conferência de interessados*); plan podziału składników majątku i postanowienie zatwierdzające ten plan; etapy końcowe.

9 Jakie są procedury rejestracji nieruchomości i jakie dokumenty lub informacje są zwykle wymagane?

Osoba wnosząca o wpisanie nieruchomości do rejestru ma obowiązek złożyć w tym celu wniosek do urzędu ds. rejestru nieruchomości (*conservatória de registo predial*), dołączając do niego dowody w postaci dokumentów. Zazwyczaj wymagane są następujące dokumenty: akt notarialny, odpis z księgi wieczystej (*caderneta predial*); potwierdzenie uiszczenia opłaty skarbowej i miejskiego podatku od nieruchomości, w stosownych przypadkach dokument potwierdzający wykreślenie hipoteki. Jeżeli wyżej wymienione dokumenty wpisano już do rejestru nieruchomości, wystarczy wskazać ich dane referencyjne. Ponadto jeżeli wniosek złożył pełnomocnik wnioskodawcy, do wniosku należy dołączyć pełnomocnictwo. Zgodnie z art. 39 kodeksu rejestru nieruchomości adwokaci, notariusze i *solicitadores* nie mają jednak obowiązku dołączania pełnomocnictwa do wniosku o wpis do rejestru.

Wnioskodawcy dysponujący certyfikatem elektronicznym (obywatele posiadający portugalski dowód osobisty, adwokaci, notariusze i doradcy prawni należycie wpisani na listy odpowiednich izb) mogą składać wnioski o wpisanie nieruchomości do rejestru i załączać niezbędne dokumenty drogą elektroniczną. Wnioskodawcy niedysponujący certyfikatem elektronicznym mogą składać wnioski osobiście w urzędzie ds. rejestru nieruchomości lub przesyłać je pocztą.

Informacje na temat powyższej procedury wpisu do rejestru oraz jej kosztów znajdują się na stronie:

<https://justica.gov.pt/Servicos/Pedir-registo-predial>

Aktualna wersja portugalskiego kodeksu cywilnego i innych przywołanych powyżej aktów prawnych jest dostępna w języku portugalskim pod następującymi linkami:

[Código Civil](#)

[Código do Registo Civil](#)

[Código do Registo Predial](#)

[Código de Processo Civil](#)

[Regime do Inventário Notarial](#)

Uwaga końcowa:

Informacje przedstawione na tej stronie mają charakter ogólny. Nie są wyczerpujące ani wiążące dla punktu kontaktowego, europejskiej sieci sądowej w sprawach cywilnych i handlowych, sądów ani innych użytkowników. Należy każdorazowo zapoznawać się z aktualną wersją obowiązujących przepisów. Powyższe informacje nie zastępują porady prawnej udzielonej przez osobę wykonującą jeden z zawodów prawniczych.

Ostatnia aktualizacja: 06/10/2023

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.